

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

LATVIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ

Rīgā 1998.gada 10.jūnijā

Lietā nr.04 – 03(98)

Latvijas Republikas Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētājs A.Endziņš, tiesneši A.Lepse, R.Apsītis, I.Čepāne, I.Skultāne un A.Ušacka,

ar tiesas sēdes sekretāri I.Rimdžus,

piedaloties pieteikuma iesniedzēja – divdesmit divu 6.Saeimas deputātu – K.Čerāna, O.Kostandas, J.Kazāka, U.Veldres, J.Mauliņa, E.Grīnberga, I.Liepas, J.Kušneres, E.Zelgalvja, P.Kļaviņa, A.Nagļa, E.Grinovska, A.Saulīša, J.Stroda, J.Ādamsona, J.Lagzdiņa, Ģ.V.Kristovska, A.Krastiņa, J.Kalviņa, M.Vītola, G.Valdmaņa un L.Ozoliņa pārstāvim 6.Saeimas deputātam K.Čerānam

un institūcijas, kas izdevusi normatīvos aktus, kuri tiek apstrīdēti, – Ministru kabineta – pārstāvei Finanšu ministrijas Juridiskās nodaļas vadītājam E.Strazdiņai,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85.pantu, Satversmes tiesas likuma 16.panta 4.punktu un 17.panta otro daļu,

Rīgā 1998.gada 29.maijā atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu

„Par Ministru kabineta 1996.gada 23.apriļa noteikumu nr.148

„Kārtība, kādā atdodama manta vai atlīdzināma tās vērtība personām,

kuru administratīvā izsūtīšana no Latvijas PSR vai KPFSR sastāvā

iekļautās Latvijas PSR teritorijas daļas atzīta par nepamatotu” un Ministru kabineta 1997.gada 4.novembra noteikumu nr.367 „Grozījumi Ministru kabineta 1996.gada 23.aprīļa noteikumos nr.148 „Kārtība, kādā atdodama manta vai atlīdzināma tās vērtība personām, kuru administratīvā izsūtīšana no Latvijas PSR atzīta par nepamatotu”” atbilstību likumam „Par politiski represētās personas statusa noteikšanu komunistiskajā un nacistiskajā režīmā cietušajiem” un citiem likumiem”.

Satversmes tiesa

konstatēja:

Ar Latvijas PSR Ministru padomes 1988.gada 2.novembra lēmumu nr.350 „Par pilsoņu nepamatotu administratīvu izsūtīšanu no Latvijas PSR 1949.gadā” tika atcelti Latvijas PSR Ministru Padomes 1949.gada 17.marta lēmums nr.282 „Par kulaku ģimeņu izsūtīšanu no Latvijas PSR” un 1949.gada 24.marta lēmums nr.297 (par izsūtāmo mantas konfiskācijas kārtību) un atzīta visu pilsoņu izsūtīšana, kas notika saskaņā ar šiem lēmumiem, par nepamatotu un šie pilsoņi – par rehabilitētiem.

Ar šo pašu lēmumu attiecīgām valsts institūcijām tika uzdots līdz 1988.gada 15.novembrim izstrādāt un apstiprināt nolikumu par kārtību, kādā pilsoņiem, kuru administratīvā izsūtīšana no Latvijas PSR atzīta par nepamatotu, atdodama manta vai atlīdzināma tās vērtība.

Ar Latvijas PSR Ministru padomes 1988.gada 5.decembra lēmumu nr.396 „Par to pilsoņu tiesībām, kuru administratīvā izsūtīšana no Latvijas PSR atzīta par nepamatotu” tika apstiprināts „Nolikums par kārtību, kādā atdodama manta vai atlīdzināma tās vērtība pilsoņiem, kuru administratīvā izsūtīšana no Latvijas PSR atzīta par nepamatotu”.

Šā nolikuma 1.punktā bija noteikts, ka „pamats jautājuma izskatīšanai par mantas atdošanu atpakaļ vai tās vērtības atlīdzināšanu ir to pilsoņu pieteikumi, kuru izsūtīšana noteiktā kārtībā atzīta par nepamatotu, bet, ja viņi

miruši, – viņu ģimenes locekļu vai citu mantinieku pieteikumi, kas rajona vai pilsētas (republikas pakļautības pilsētas) Tautas deputātu padomes izpildkomitejā, kuras teritorijā šie pilsoņi dzīvojuši pirms izsūtīšanas, iesniegti ne vēlāk kā trīs gadus pēc tam, kad pieņemts lēmums atzīt izsūtīšanu par nepamatotu”.

Sakarā ar Latvijas PSR Augstākās padomes prezidija 1989.gada 8.jūnija dekrēta „Par četrdesmitajos un piecdesmitajos gados no Latvijas PSR teritorijas izsūtīto pilsoņu rehabilitāciju” pieņemšanu Ministru padome 1989.gada 29.augustā ar lēmumu nr.190 apstiprināja jaunu „Nolikumu par kārtību, kādā atdodama manta vai atlīdzināma tās vērtība pilsoņiem, kuru administratīvā izsūtīšana no Latvijas PSR atzīta par nepamatotu”.

Arī šā nolikuma 1.punktā tika saglabātas tiesības iesniegt pieteikumu par mantas atdošanu vai tās vērtības atlīdzināšanu ne vēlāk kā trīs gadus pēc tam, kad pieņemts lēmums atzīt izsūtīšanu par nepamatotu.

1992.gada 13.maijā Augstākā padome pieņēma likumu „Par politiski represētās personas statusa noteikšanu” un lēmumu „Par Latvijas Republikas likuma „Par politiski represētās personas statusa noteikšanu” piemērošanu un spēkā stāšanās kārtību”.

Ar šā lēmuma 3.punktu Ministru padomei tika uzdots līdz 1992.gada 1.jūlijam sagatavot likumprojektus par grozījumiem normatīvajos aktos, lai nodrošinātu politiski represētajām personām garantijas viņu tiesību atjaunošanai un realizēšanai civilo, ekonomisko un sociālo tiesību sfērā.

Savukārt lēmuma 6.punkts uzlika par pienākumu attiecīgajām Latvijas Republikas institūcijām un amatpersonām pēc politiski represēto vai netieši represēto personu, kā arī citu ieinteresēto personu iesniegumu saņemšanas neatkarīgi no to iesniegšanas laika gādāt, lai tiktu novērstas totalitāro režīmu radīto civilo, ekonomisko un sociālo tiesību ierobežojumu izraisītās sekas, kā arī atlīdzināti šo režīmu radītie materiālie zaudējumi, to nodarītais fiziskais un /vai morālais kaitējums.

1992.gada 26.maijā Ministru padome pieņēma lēmumu nr.191, ar kuru izteica jaunā redakcijā „Nolikumu par kārtību, kādā atdodama manta vai atlīdzināma tās vērtība personām, kuru administratīvā izsūtīšana no Latvijas PSR atzīta par nepamatotu” (turpmāk – Nolikums (1992.gada redakcijā)), saglabājot tiesības iesniegt pieteikumu trīs gadu laikā pēc tam, kad pieņemts lēmums atzīt izsūtīšanu par nepamatotu.

Ministru kabineta 1994.gada 22.marta noteikumi nr.71, 1994.gada 14.jūnija noteikumi nr.192 un 1995.gada 23.maija noteikumi nr.134 par grozījumiem Nolikumā (1992.gada redakcijā) saglabāja politiski represēto personu tiesības iesniegt pieteikumu trīs gadu laikā pēc tam, kad pieņemts lēmums atzīt izsūtīšanu par nepamatotu.

1995.gada 12.aprīlī Saeima pieņēma jaunu likumu „Par politiski represētās personas statusa noteikšanu komunistiskajā un nacistiskajā režīmā cietušajiem”, kura 9.panta pirmajā teikumā noteica, ka „valsts nodrošina politiski represēto personu tiesību atjaunošanu civilo, ekonomisko un sociālo tiesību sfērā atbilstoši likumam”.

1996.gada 15.februārī tika pieņemts likums „Par valsts budžetu 1996.gadam”.

Šā likuma Pārejas noteikumu 3.punkts noteica, ka ar 1996.gada 1.martu tiek pārtraukta Nolikumā (1992.gada redakcijā) paredzēto pieteikumu pieņemšana kompensāciju jautājumos no personām, kuras dzīvo Latvijas Republikas teritorijā.

1996.gada 23.aprīlī Ministru kabinets izdeva noteikumus nr.148 „Kārtība, kādā atdodama manta vai atlīdzināma tās vērtība personām, kuru administratīvā izsūtīšana no Latvijas PSR atzīta par nepamatotu” (turpmāk – Noteikumi nr.148).

Šo noteikumu otrajā punktā tika noteikts, ka jautājumu par mantas atdošanu vai tās vērtības atlīdzināšanu personām, kuru administratīvā izsūtīšana no Latvijas PSR atzīta par nepamatotu un kuras dzīvo Latvijas Republikas teritorijā, izskata tad, ja šīs personas (pēc viņu nāves – mantinieki) trīs gadu

laikā pēc tam, kad to izsūtīšana atzīta par nepamatotu, bet ne vēlāk kā 1996.gada 1.martā saskaņā ar likuma „Par valsts budžetu 1996.gadam” Pārejas noteikumu 3.punktu iesniegušas tās pašvaldības domei (padomei), kuras teritorijā šīs personas dzīvojušas pirms izsūtīšanas, pieteikumu par mantas atdošanu vai tās vērtības atlīdzināšanu.

Vienlaikus par spēku zaudējušiem tika atzīti visi iepriekšējie valdības izdotie normatīvie akti par kārtību, kādā atdodama manta vai atlīdzināma tās vērtība personām, kuru administratīvā izsūtīšana no Latvijas PSR atzīta par nepamatotu.

1997.gada 4.novembrī Ministru kabinets izdarīja grozījumus Noteikumos nr.148, izdodot noteikumus nr.367 „Grozījumi Ministru kabineta 1996.gada 23.aprīļa noteikumos nr.148 „Kārtība, kādā atdodama manta vai atlīdzināma tās vērtība personām, kuru administratīvā izsūtīšana no Latvijas PSR atzīta par nepamatotu” (turpmāk – Noteikumi nr.367).

Ar šiem grozījumiem Noteikumu nr.148 nosaukums tika izteikts jaunā redakcijā – „Kārtība, kādā atdodama manta vai atlīdzināma tās vērtība personām, kuru administratīvā izsūtīšana no Latvijas PSR vai KPFSR sastāvā iekļautās Latvijas PSR teritorijas daļas atzīta par nepamatotu”.

Vienlaikus tika izdarīti grozījumi Noteikumu nr.148 pirmajā un otrajā punktā, izsakot tos šādā redakcijā:

“1. Šie noteikumi nosaka kārtību, kādā atdodama manta vai atlīdzināma tās vērtība personām, kuru administratīvā izsūtīšana no Latvijas PSR vai no tās Latvijas PSR teritorijas daļas, kas izsūtīšanas dienā bija iekļauta KPFSR sastāvā (daļa no Abrenes apriņķa), atzīta par nepamatotu.

2. Jautājumu par mantas atdošanu vai tās vērtības atlīdzināšanu personām, kuru administratīvā izsūtīšana no Latvijas PSR atzīta par nepamatotu un kuras dzīvo Latvijas Republikas teritorijā, izskata, ja minētās personas (pēc viņu nāves – mantinieki) dokumentus, kas apliecina administratīvās izsūtīšanas nepamatotības faktu, ir saņēmušas tikai pēc 1996.gada 1.marta un ir iesniegušas pieteikumu par mantas atdošanu vai tās vērtības atlīdzināšanu (turpmāk tekstā –

pieteikums) tās pašvaldības domē (padomē), kuras teritorijā minētās personas dzīvojušas pirms izsūtīšanas.

Personas, kuras administratīvā kārtā tika nepamatoti izsūtītas no tās Latvijas PSR teritorijas daļas, kas izsūtīšanas dienā bija iekļauta KPFSR sastāvā (daļa no Abrenes apriņķa), vai minēto personu mantinieki pieteikumu iesniedz Balvu rajona padomē.”

Pieteikuma iesniedzējs apstrīd Noteikumus nr.148 un Noteikumus nr.367 uzskatot, ka tie neatbilst 1995.gada likumam „Par politiski represētās personas statusa noteikšanu komunistiskajā un nacistiskajā režīmā cietušajiem”. Šā likuma 10.panta pirmajā daļā noteikts, ka valsts un pašvaldību institūcijām un to amatpersonām pēc politiski represēto personu, kā arī citu ieinteresēto personu iesniegumu saņemšanas jāgādā, lai likumā noteiktajā kārtībā tiktu novērsta totalitāro režīmu radīto civilo, ekonomisko un sociālo tiesību ierobežojumu izraisītās sekas, atlīdzināti šo režīmu radītie materiālie zaudējumi, to nodarītais fiziskais un morālais kaitējums.

Neraugoties uz to, likuma „Par valsts budžetu 1996.gadam” Pārejas noteikumu 3.punktā norādīts, ka ar 1996.gada 1.martu esot pārtraucama Nolikumā (1992.gada redakcijā) paredzēto pieteikumu pieņemšana kompensāciju jautājumos no personām, kuras dzīvo Latvijas Republikas teritorijā.

Pieteikumā norādīts, ka likums „Par valsts budžetu 1996.gadam”, kas uzlicis par pienākumu pārtraukt šādu pieteikumu pieņemšanu sākot ar 1996.gada 1.martu, stājies likumīgā spēkā tikai 1996.gada 7.martā, un nav varējis būt zināms politiski represētajām personām pirms 1996.gada 1.marta.

Ministru kabinets ar Noteikumiem nr.148 noteicis jaunu kārtību, kādā atdodama manta vai atlīdzināma tās vērtība personām, kuru administratīvā izsūtīšana no Latvijas PSR atzīta par nepamatotu, vienlaikus atzīstot par spēku zaudējušiem visus iepriekšējos Ministru padomes un Ministru kabineta normatīvos aktus šajā jomā.

Pieteikumā atzīmēts, ka Ministru kabinets ar Noteikumu nr.148 10.punkta nosacījumiem esot nepamatoti samazinājis to apjomu, par kādu valsts uzņēmumies kompensēt politiski represētajām personām mantas, kuru nav iespējams atdot natūrā, vērtību, nosakot maksimālo kompensācijas apjomu 2000 latu apmērā – par ēkām un 500 latu apmērā – par citu mantu.

Vienlaikus šie noteikumi esot atcēlušī agrāk pastāvošo kārtību, saskaņā ar kuru politiski represētajai personai esot bijušas piešķirtas tiesības nepiekrīst valsts institūciju veiktajam mantas novērtējumam un saņemt arī lielāku kompensāciju par sākotnēji piedāvāto.

Bez tam Noteikumi nr.148 un Noteikumi nr.367 esot radījuši situāciju, ka tām politiski represētajām personām, kuras rehabilitācijas apliecību saņēmušas līdz 1996.gada 1.martam un nav paspējušas līdz šim datumam iesniegt pieteikumu kompensācijas saņemšanai, esot vispār liegtas iespējas saņemt kompensāciju.

Pieteikuma iesniedzēja pārstāvis tiesas sēdē uzturēja iesniegto pieteikumu un papildus norādīja, ka Noteikumi nr.148 neatbilstot arī likumam „Par privatizācijas sertifikātiem”, jo nosakot, ka atlīdzība ir izmaksājama arī īpašuma kompensācijas sertifikātos neatkarīgi no politiski represētās personas vēlēšanās.

Ministru kabinets iesniegtajā atbildes rakstā uzskata, ka iesniegtais pieteikums kopumā esot nepamatots, kaut gan piekrīt pieteikumā izteiktajam apgalvojumam, ka likuma „Par politiski represētās personas statusa noteikšanu komunistiskajā un nacistiskajā režīmā cietušajiem” 10.pants uzliekot par pienākumu valsts un pašvaldību institūcijām un to amatpersonām gādāt, lai likumā noteiktajā kārtībā tiktu novērstas totalitāro režīmu radīto civilo, ekonomisko un sociālo tiesību ierobežojumu izraisītās sekas, atlīdzināti šo režīmu radītie materiālie zaudējumi, to nodarītais materiālais un morālais kaitējums.

Ministru kabineta atbildes rakstā uzsvērts, ka, ņemot vērā likuma „Par valsts budžetu 1996.gadam” Pārejas noteikumu 3.punktu, kurš esot paredzējis

pārtraukt ar 1996.gada 1.martu Nolikumā (1992.gada redakcijā) paredzēto pieteikumu pieņemšanu kompensācijas jautājumos no personām, kuras dzīvo Latvijas Republikas teritorijā, pašvaldību domes (padomes) esot pārtraukušas pieņemt pieteikumus par mantas atdošanu vai tās vērtības atlīdzināšanu, bet Ministru kabinets 1996.gada 23.aprīlī izdevis tam atbilstošus noteikumus nr.148, kuri stājušies spēkā 1996.gada 1.maijā.

Vienlaikus atbildes rakstā norādīts, ka likumā „Par valsts budžetu 1996.gadam” neesot bijusi noteikta kārtība, kādā atdodama manta vai kompensējama tās vērtība administratīvi izsūtītajām personām atbilstoši šā likuma Pārejas noteikumu 3.punktam. Tādēļ Ministru kabinets saskaņā ar likuma „Par 1925.gada 1.aprīļa likuma „Ministru kabineta iekārta” atjaunošanu” 14.panta pirmās daļas 3.punktu esot bijis tiesīgs izdot attiecīgus noteikumus.

Ministru kabineta atbildes rakstā atzīts, ka atbilstoši likuma „Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību” 9.pantam normatīvajiem aktiem parasti neesot atpakaļejoša spēka, taču likumā īpaši paredzētos gadījumos to varot noteikt.

Saeima, pieņemot likumu „Par valsts budžetu 1996.gadam” 1996.gada 15.februārī, un Valsts prezidents, izsludinot likumu 1996.gada 6.martā, ar šā likuma Pārejas noteikumu 3.punktu esot piešķīruši šim punktam atpakaļejošu spēku. Līdz ar to Noteikumos nr.148 norādītais pieteikumu iesniegšanas termiņš – 1996.gada 1.marts – atbilstot likuma „Par valsts budžetu 1996.gadam” Pārejas noteikumu 3.punktā norādītajiem nosacījumiem.

Pretēji pieteikumā izteiktajam apgalvojumam Noteikumos nr.148 esot paredzēta zaudētās mantas vērtības kompensācija pilnā apmērā, ierobežojot tikai naudā izmaksājamās summas apmēru.

Šo noteikumu 11.punktā esot noteikts, ka gadījumā, ja pieteikuma iesniedzējam izmaksājamās kompensācijas summa nesedz mantas reālo vērtību vai izmaksāta tikai par mantas daļu, kompensācija par pārējo daļu aprēķināma

un izsniedzama īpašuma kompensācijas sertifikātos, kā to paredzot arī likuma „Par privatizācijas sertifikātiem” 10.panta otrā daļa un 15.pants.

Savukārt Noteikumu nr.148 16.punktā esot paredzēta iespēja strīdu par mantas atdošanu vai tās vērtības atlīdzināšanu izšķirt tiesā.

Bez tam Noteikumi nr.367 paredzot izskatīt arī pēc 1996.gada 1.marta saņemtos pieteikumus par mantas atdošanu vai tās vērtības atlīdzināšanu no personām, kuru administratīvā izsūtīšana atzīta par nepamatotu, ja minētās personas dokumentus, kas apliecina administratīvās izsūtīšanas nepamatotības faktu, ir saņēmušas tikai pēc 1996.gada 1.marta.

Ministru kabineta pārstāve tiesas sēdē uzturēja Ministru kabineta atbildes rakstā pausto viedokli un papildus paskaidroja, ka Noteikumi nr.148 izdoti, lai sabalansētu attiecīgā gada budžetu.

Ministru kabineta pārstāve atzīmēja, ka pieteikuma iesniedzēju iebildumus bija iespējams atrisināt, negriežoties Satversmes tiesā.

Satversmes tiesa, izvērtējot Noteikumu nr.148 un Noteikumu nr.367 atbilstību likumam „Par politiski represētās personas statusa noteikšanu komunistiskajā un nacistiskajā režīmā cietušajiem” un citiem likumiem, atzina pieteikuma iesniedzēja prasījumu par pamatotu un

secināja:

Latvijas Republikas Satversmes 1.pants nosaka, ka Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika.

Demokrātiskā valstī likumdošanas vara pieder tautai un likumdevējam – Saeimai. Izpildu varai – Ministru kabinetam – ir tiesības izdot noteikumus tikai likumā noteiktos gadījumos, likuma ietvaros un tie nedrīkst būt pretrunā ar Satversmi un citiem likumiem. Tas izriet no likumības un varas dalīšanas principiem, kas ir jebkuras tiesiskas valsts eksistences pamats.

Ikviens tiesisks valsts atzīst tiesiskās paļāvības principu. Šis princips nosaka, ka valsts iestādēm ir jābūt konsekventām savā darbībā attiecībā uz to izdotajiem normatīvajiem aktiem, jāievēro tiesiskā paļāvība, kas personām varētu rasties uz konkrētā normatīvā akta pamata (skat. *Hartley T.C. The*

Foundations of European Community Law. An Introduction to the Constitutional and Administrative Law of the European Community. Oxford, Clarendon Press, 1994).

Politiski represētās personas paļāvās uz jau 1988.gadā iedibināto mantas atdošanas vai tās vērtības atlīdzināšanas kārtību. Šīs personas plānoja savu nākotni saistībā ar tiesībām, ko attiecīgie normatīvie akti tām bija piešķirūši, un kuru pamatnostādnes līdz pat 1996.gada 23.aprīlim bija šādas:

1) pieteikums iesniedzams ne vēlāk kā trīs gadus pēc tam, kad pieņemts lēmums atzīt izsūtīšanu par nepamatotu;

2) pieteikums ir izskatāms arī pēc noteiktā termiņa, ja termiņa nokavējumam ir attaisnojošs iemesls;

3) ēkas un cita manta ir atdodama natūrā, bet, ja tas nav iespējams, – to vērtība atlīdzināma naudā.

Ministru kabinets, izdodot Noteikumus nr.148 un Noteikumus nr.367, liedza daļai politiski represēto personu atgūt nelikumīgi konfiscēto mantu vai saņemt atlīdzību par to likumā paredzētajā kārtībā. Tādējādi tika pārkāpti taisnīguma un tiesiskās paļāvības principi.

Bez tam Noteikumi nr.148 un Noteikumi nr.367 neatbilst Ministru kabineta iekārtas likuma 14.panta otrās daļas pirmajā teikumā ietvertajai normai, kas nosaka, ka Ministru kabineta noteikumi nedrīkst būt pretrunā ar Satversmi un citiem likumiem.

Noteikumi nr.148 un Noteikumi nr.367, nosakot pieteikumu iesniegšanas termiņa izbeigšanu, ir pretrunā ar likumu „Par politiski represētās personas statusa noteikšanu komunistiskajā un nacistiskajā režīmā cietušajiem”, kas neparedz termiņa ierobežojumu politiski represētās personas statusa piešķiršanai un ar to saistīto tiesību realizēšanai, bet nosaka, ka valsts un pašvaldību institūcijas un to amatpersonas gādā, lai likumā noteiktā kārtībā tiktu novērstas totalitāro režīmu radīto civilo, ekonomisko un sociālo tiesību ierobežojumu izraisītās sekas, atlīdzināti šo režīmu radītie materiālie zaudējumi, to nodarītais fiziskais un morālais kaitējums.

Likuma „Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību” 9.pantā ir norādīts, ka normatīvajiem aktiem nav atpakaļejoša spēka, izņemot likumā īpaši paredzētus gadījumus. Piešķirot Noteikumiem nr.148 un Noteikumiem nr.367 atpakaļejošu spēku, Ministru kabinets šo normu ir pārkāpis.

Ministru kabineta atbildes rakstā ietvertais apgalvojums, ka šādas tiesības tam tikušas piešķirtas ar likumu „Par valsts budžetu 1996.gadam”, neatbilst šā likuma jēgai un mērķim. Likums „Par valsts budžetu 1996.gadam” ir speciālais likums, kura spēks ir ierobežots laikā ar konkrēto saimniecisko gadu.

Atbilstoši minētā likuma Pārejas noteikumu 12.punktam likuma darbība bija attiecināta tikai uz 1996. saimnieciskā gada budžeta izpildes nodrošināšanu.

Likuma „Par valsts budžetu 1996.gadam” Pārejas noteikumu 3.punkts tikai uz laiku pārtrauca Nolikumā paredzēto pieteikumu pieņemšanu, pie tam vienīgi kompensāciju jautājumos, neparedzot ierobežojumus tādu pieteikumu pieņemšanai, kad mantu ir iespējams atdot natūrā.

Likuma „Par valsts budžetu 1996.gadam” Pārejas noteikumu 3.punktā nebija īpaši paredzēts, ka šī norma attiektos uz laiku pirms un pēc 1996.gada.

Līdz ar to Ministru kabinets nebija pilnvarots noteikt likumā neparedzētus termiņus, jo likumdevējs nepārprotami norādīja, ka ierobežojums attiecās tikai uz laiku no 1996.gada 1.marta līdz 31.decembrim.

Pretēji likumam „Par politiski represētās personas statusa noteikšanu komunistiskajā un nacistiskajā režīmā cietušajiem” un likumam „Par valsts budžetu 1996.gadam” Noteikumu nr.148 un Noteikumu nr.367 2.punkts nevis uz laiku pārtrauca pieteikumu pieņemšanu kompensāciju jautājumos, bet gan vispār izbeidza šo pieteikumu pieņemšanu.

Likuma „Par privatizācijas sertifikātiem” 15.pants noteica, kādos apstākļos kompensācija par politiski represētajām personām atņemto mantu var tikt atlīdzināta privatizācijas sertifikātos.

Noteikumu nr.148 11.punktā ietvertais nosacījums, ka, „ja pieteikuma iesniedzējam naudā izmaksājamā kompensācijas summa nesedz mantas reālo vērtību vai tā izmaksāta tikai par mantas daļu, kompensācija par pārējo daļu aprēķināma un izsniedzama īpašuma kompensācijas sertifikātos”, ir pretrunā ar likuma „Par privatizācijas sertifikātiem” 15.panta pirmo daļu, kurā ir noteikts, ka „politiski represētās personas vai to mantinieki pēc savas vēlēšanās kompensāciju par atņemto mantu var saņemt īpašuma kompensācijas sertifikātos”.

Tādējādi Noteikumu nr.148 11.punkts ir pretrunā ar likumā noteikto prasību, lai politiski represētās personas vai to mantinieki paši izteiktu vēlēšanos naudas vietā saņemt īpašuma kompensācijas sertifikātus.

Pastāvot iepriekšminētām pretrunām starp likumiem un Noteikumiem nr.148 un Noteikumiem nr.367 un ievērojot likuma „Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību” 9.pantu, šie noteikumi ir atzīstami par spēkā neesošiem.

Izvērtējot taisnīguma, likumības, varas dalīšanas un tiesiskās paļāvības principus un ņemot vērā to, ka apstrīdētie normatīvie akti pasliktināja politiski represēto personu stāvokli un nelikumīgi liedza tām realizēt savas tiesības, minētie noteikumi atzīstami par spēkā neesošiem no to izdošanas brīža.

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30. - 32. pantu,

Satversmes tiesa

nosprieda:

Atzīt Ministru kabineta 1996.gada 23.aprīļa noteikumus nr.148 „Kārtība, kādā atdodama manta vai atlīdzināma tās vērtība personām, kuru administratīvā izsūtīšana no Latvijas PSR vai KPFSR sastāvā iekļautās Latvijas PSR teritorijas

daļas atzīta par nepamatotu” un Ministru kabineta 1997.gada 4.novembra noteikumus nr.367 „Grozījumi Ministru kabineta 1996.gada 23.aprīļa noteikumos nr.148 „Kārtība, kādā atdodama manta vai atlīdzināma tās vērtība personām, kuru administratīvā izsūtīšana no Latvijas PSR atzīta par nepamatotu”” par neatbilstošiem Ministru kabineta iekārtas likuma 14.panta otrajai daļai, likuma „Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību” 9.pantam, likuma „Par politiski represētās personas statusa noteikšanu komunistiskajā un nacistiskajā režīmā cietušajiem” 10.panta pirmajai daļai un likuma „Par privatizācijas sertifikātiem” 15.panta pirmajai daļai un spēkā neesošiem no to izdošanas brīža.

Spriedums stājas spēkā tā pasludināšanas brīdī. Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums pasludināts Rīgā 1998.gada 10.jūnijā

Satversmes tiesas sēdes priekšsēdētājs	A.Endziņš
Satversmes tiesas tiesnesis	A.Lepse
Satversmes tiesas tiesnesis	R.Apsītis
Satversmes tiesas tiesnese	I.Čepāne
Satversmes tiesas tiesnese	I.Skultāne
Satversmes tiesas tiesnese	A.Ušacka